

Bod č.

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál na rokovanie Zastupiteľstva
Bratislavského samosprávneho kraja
20. marec 2014

Návrh

na schválenie predloženia žiadosti o NFP v rámci výzvy FM EHP za účelom realizácie projektu „Rekonštrukcia NKP synagógy v Senci“

Materiál predkladá:

Ing. Bystrík Žák
riaditeľ Úradu Bratislavského
samosprávneho kraja

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodová správa
3. Stanoviská komisíí
4. Príloha 1: Fotodokumentácia súčasného stavu
5. Príloha 2: Podporné stanoviská priložené k žiadosti o NFP

Zodpovedná:

Mgr. Barbora Lukáčová
riaditeľka odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov

Spracovatelia:

Mgr. Barbora Lukáčová, riaditeľka odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov
Mgr. Martin Hakel, BA, vedúci oddelenia stratégie a územného rozvoja
Mgr. Zuzana Hradská Lacková, referentka oddelenia stratégie a územného rozvoja
Ing. Alžbeta Melicharová, riaditeľka odboru cestovného ruchu a kultúry
Mgr. Rastislav Šenkirik, vedúci oddelenia kultúry

Bratislava
Marec 2014

N á v r h u z n e s e n i a

UZNESENIE č. .... / 2014

zo dňa 20.03.2014

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja po prerokovaní materiálu

A . s c h v a ľ u j e

- A.1. návrh zámeru rekonštrukcie NKP synagógy v Senci
- A.2. zabezpečiť vyčlenenie finančných prostriedkov v rozpočte Bratislavského samosprávneho kraja na financovanie projektových aktivít v rokoch 2015-2016 vo výške 772 267,53 EUR, pričom povinné spolufinancovanie Bratislavského samosprávneho kraja je v minimálnej výške 115 840,13 EUR, t. j. 15% v zmysle pravidiel programu Finančného mechanizmu EHP 2009-2014

Termín: 31.01.2015

- A.3. vyčlenenie finančných prostriedkov v rozpočte Bratislavského samosprávneho kraja v rokoch 2015-2016 na novostavbu infopavilónu a úpravu areálu v prípade získania nenávratného finančného príspevku na rekonštrukciu synagógy vo výške 618 347, 37 EUR

Termín: 31.01.2015

B . u k l a d á

riaditeľovi Úradu Bratislavského samosprávneho kraja

- B.1. zabezpečiť vyčlenenie finančných prostriedkov v rozpočte Bratislavského samosprávneho kraja na financovanie projektových aktivít v rokoch 2015-2016 vo výške 772 267,53 EUR, pričom povinné spolufinancovanie Bratislavského samosprávneho kraja je v minimálnej výške 115 840,13 EUR, t. j. 15% v zmysle pravidiel programu Finančného mechanizmu EHP 2009-2014

Termín: 31.01.2015

- B.2. zabezpečiť vyčlenenie finančných prostriedkov v rozpočte Bratislavského samosprávneho kraja v rokoch 2015-2016 na novostavbu infopavilónu a úpravu areálu v prípade získania nenávratného finančného príspevku na rekonštrukciu synagógy vo výške 618 347,37 EUR

Termín: 31.01.2015

C . s p l n o m o c ň u j e

predsedu BSK

rokovať s mestom Senec o možnosti získania príspevku vo forme dotácie na novostavbu infopavilónu v súlade s Memorandom o spolupráci pri obnove a využívaní národnej kultúrnej pamiatky synagógy v Senci

Termín: 31.01.2015

Dôvodová správa

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len „BSK“) schválilo uzneseniami č. 98/2012 v znení uznesení č. 68/2011 a č. 98/2011 návrh odkúpenia synagógy a príľahlých pozemkov za účelom rekonštrukcie národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „NKP“) synagógy, novostavby infopavilónu a úpravu areálu synagógy pre potreby vytvorenia regionálnej galérie Podunajsko, resp. multifunkčného a multižánrového kultúrno-spoločenského centra so stálou expozíciou židovskej kultúry. Uznesením č. 10/2014 Zastupiteľstvo BSK schválilo Akčný plán Úradu BSK pre implementáciu PHSR BSK na roky 2014-2020, súčasťou ktorého je práve rekonštrukcia uvedenej NKP, novostavba infopavilónu a úprava areálu synagógy s finančnou alokáciou Odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov na rok 2015.

Synagóga v Senci sa nachádza na hlavnom námestí a je jednou z najvýraznejších dominant mesta. Tejto skutočnosti a významu uvedenej pamiatky vôbec nezodpovedá doslova **narušený, resp. havarijný stav** objektu (výpis z ÚZPF, stanovisko projektanta a tiež mesta Senec hovoria o HAVARIJNOM, resp. ABSOLÚTNE NEVYHOVUJÚCOM stave), ktorý v kontexte zrekonštruovaného námestia pôsobí mimoriadne rušivo. Akékoľvek využitie synagógy je podmienené jej **nevyhnutnou a neodkladnou obnovou**.

Záujem BSK o uvedený pamiatkový objekt je **dlhodobý**: V období holokaustu bola pamiatka znárodnená a po vojne využívaná ako sklad. V rámci reštitúcií po r. 1989 bola prinavrátená pôvodnému vlastníkovi – Ústrednému zväzu židovských náboženských obcí v SR. Bratislavský samosprávny kraj, uvedomujúc si význam pamiatky pre kultúrny a komunitný rozvoj, vyvíjal **od roku 2005** snahy o rekonštrukciu objektu: Na základe dlhobodej nájomnej zmluvy s vlastníkom, získal finančné prostriedky na spracovanie prípravnej a projektovej dokumentácie (PHARE ECOSOC, Obnovme si svoj dom) a hľadal prostriedky na samotnú obnovu (World Monuments Fund, súkromní investori, a pod.). Po ukončení platnosti uvedenej zmluvy za účelom otvorenia ďalších možností financovania, odkúpil BSK za 1 EUR synagógu s príľahlým areálom do svojho vlastníctva a špecifikoval víziu zmysluplného využitia v spolupráci s mestom Senec. Zastupiteľstvo BSK prejavilo Uznesením č. 33/2013 zo dňa 19.04.2013 **súhlas s podpisom Memoranda o spolupráci** pri obnove a využívaní národnej kultúrnej pamiatky synagógy v Senci medzi BSK a mestom Senec. V Memorande obidva subjekty deklarovali záujem a záväzok spolupracovať pri obnove a následnom využití synagógy.

Zamýšľané budúce využitie synagógy vyžaduje okrem rekonštrukcie historického objektu vybudovať na pozemku za synagógou prevádzkové zázemie a realizovať aj terénne úpravy areálu.

Rekonštrukcia a obnova synagógy v Senci teda pozostáva z dvoch stavebných častí:

1. **Rekonštrukcie samotnej historickej budovy synagógy,**
2. **Novostavby objektu prevádzkového a technologického zázemia** (tzv. infopavilón: šatňa, sociálne zariadenia, kancelária, sklad, technológia...) a **terénnych úprav** na pozemkoch za synagógou.

Vzhľadom na finančnú náročnosť plánovanej obnovy synagógy usiluje sa BSK o **získanie externých finančných zdrojov**. Aktuálne zverejnená výzva na predkladanie žiadostí o projekt v rámci programu „SK05 Zachovanie a revitalizácia kultúrneho a prírodného dedičstva a Podpora rozmanitosti v kultúre a umení v rámci európskeho kultúrneho dedičstva“ financovaného z FM EHP 2009-2014 ponúka možnosť uchádzať sa o finančné prostriedky na rekonštrukciu NKP synagógy. Podmienky výzvy obmedzuje možnosť získania

finančných prostriedkov len na rekonštrukciu samotnej národnej kultúrnej pamiatky (historickej budovy synagógy). limitovaná je aj výška požadovaného príspevku a množstvo disponibilných finančných prostriedkov. Vzhľadom na uvedené podmienky výzvy a pre väčšiu konkurencieschopnosť projektu bolo nevyhnutné rozdeliť rozpočet vypracovaného projektu rekonštrukcie NKP synagógy na dve časti – 1. rekonštrukcia synagógy a 2. novostavba infopavilónu so súvisiacimi terénnymi úpravami areálu. Z dôvodu technologicko-funkčného prepojenia objektov synagógy a infopavilónu je nevyhnutné súčasne realizovať obidve stavby súčasne. **Oprávnenými výdavkami** v rámci žiadosti o NFP budú však **výlučne výdavky spojené s rekonštrukciou NKP**. Výdavky súvisiace s výstavbou infopavilónu a úpravou areálu bude potrebné hrať z rozpočtu BSK, prípadne uchádzať sa o finančný príspevok formou dotácie od mesta Senec v súlade so spomínaným Memorandom o spolupráci. Z uvedeného dôvodu je uznesenie rozdelené na dve časti B1 a B2, pričom aktivity v rámci B2 (novostavba infopavilónu a úprava areálu) sa budú realizovať len v prípade úspešného uplatnenia žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Finančného mechanizmu EHP.

História NKP

Národná kultúrna pamiatka, Synagóga ortodoxných v Senci, bola postavená v r. 1904 na mieste staršej synagógy (z. r. 1825), ktorá už kapacitne nevyhovovala. Objekt charakterizuje eklectický, orientálno-maurský štýl s prvkami secesie. Čelnému pohľadu z ulice dominuje bohato členená trojosová fasáda s podkovovitým portálom, strešným nadstavcom s tympanónom a postrannými balustrádami, rímsami a stredovým rozetovým oknom. Akcentom sú tabule Desatora a Dávidova hviezda. Budova má typickú dispozíciu, členenú na vstupný trakt (predsieň) a modlitebňu. Z predsieň vedú dve postranné schodiská na drevené ženské galérie, podopreté liatinovými stĺpmi. Priestor je uzatvorený dreveným kazetovým stropom, vloženým do železných nosníkov. Hoci pri zmene funkcie boli odstránené liturgické prvky (o. i. schránka na odkladanie zvitkov Tóry a tiež zvýšená tribúna na predčítavanie textov), synagóga predstavuje zásadnú architektonicko-estetickú kvalitu s výraznou duchovnou a spoločenskou hodnotou. Synagóga slúžila svojmu účelu do roku 1948, po znárodnení sa využívala ako sýpka, neskôr sklad chemikálií a v zime vianočných stromčekov. V súčasnosti je uzavretá, v havarijnom stave.

Využitie synagógy

V súlade s Konceptiou rozvoja kultúry a športu v podmienkach BSK bude **obnovená synagóga**, rešpektujúc religiózny charakter pamiatky, slúžiť ako **kultúrno-spoločenské centrum** nielen pre mesto Senec, ale aj pre celé Podunajsko a Bratislavský kraj. Plánovaná **stála expozícia židovskej kultúry** prispeje k dotvoreniu obrazu náboženskej, jazykovej a etnickej rôznorodosti územia Bratislavského kraja. Spolu s projektom „Stratené mesto“ realizovanom s podporou Bratislavského samosprávneho kraja, Múzeom židovskej kultúry a bratislavským Židovským komunitným múzeom v synagóge na Heydukovej ul. v Bratislave priblíži duchovnú a hmotnú kultúru, holokaust, predmety každodenného života židovskej náboženskej menšiny na Slovensku a doplní tak ponuku zaujímavostí z oblasti židovského kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že BSK nedisponuje v regióne Podunajsko multifunkčným priestorom vhodným pre spoločensko-vzdelávacie aktivity, synagóga uvedenú možnosť ponúkne. Synagóga bude okrem iného poskytovať priestor pre prezentáciu študentských prác SOŠ (SOŠ úžitkového výtvarníctva J. Vydru.....), VŠVU, FA STU, hudobné koncerty, predstavenia, či komunikáciu histórie žiakom základných škôl a študentom stredných škôl, priestor pre židovskú náboženskú obec, občianske združenia (podporné stanoviská v prílohe) - celé spektrum subjektov bez ohľadu na národnosť, náboženské vierovyznanie, vek a pohlavie. Samozrejmosťou cieľovou skupinou sú i ľudia s fyzickým postihnutím – projekt rekonštrukcie zohľadňuje bezbariérový prístup na podujatia v celom objekte a areáli synagógy.

Vzhľadom k viacerým obmedzeniam (architektonicko-dispozičné, ochranársko-pamiatkárské, náboženské...), ako aj vzhľadom na potrebu rozšírenia služieb (osvetové, informačné...) je nevyhnutné umiestniť prevádzkové zázemie mimo samotného historického objektu synagógy. Projekt preto počíta s vybudovaním tzv. **infopavilónu** v areáli za synagógou. V infopavilóne bude sociálne zázemie pre verejnosť a zamestnancov, šatňa, recepcia (predaj vstupeniek a suvenírov, informačné a propagačné materiály). V infopavilóne bude aj administratívno-prevádzkové zázemie **detašovaného pracoviska Malokarpatského osvetového strediska** v Modre (kancelária, archív, sklad...). Malokarpatské osvetové stredisko je kultúrne zariadenie v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK a má v danej oblasti excelentné skúsenosti a výsledky (napríklad projekty Malokarpatská vínná cesta, Salón výtvarníkov, Jablkové hodovanie.) a dlhodobo spolupracuje s MVO, samosprávami a podnikateľskými subjektmi.

Areál synagógy má byť permanentne prístupný verejnosti a má slúžiť na **oddych a relax (zeleň) s možnosťou organizovania malých príležitostných kultúrnych podujatí v exteriéri**. Prebiehajúci archeologický výskum odhaľuje dávnu **históriu židovskej komunity v Senci**. Objavené zvyšky komplexu stavieb na pozemku za synagógou boli pravdepodobne používané na náboženské účely (pozostatky rituálneho kúpeľa mikve, so studňou...). Uvedené nálezy budú po doskúmaní prezentované in situ.

Vytvorenie detašovaného pracoviska MOS v Senci bude predmetom samostatného materiálu do Zastupiteľstva BSK, v ktorom budú špecifikované základné formálno-právne, prevádzkové a ekonomické náležitosti (forma zriadenia, obsahová náplň, finančné náklady, personálne zabezpečenie...).

Popis projektu

Základné informácie:

Národná kultúrna pamiatka – č. v ÚZPF 2275/0, parc. č. 3480, 3481, 3482/1, Mierové námestie 12,16, Senec

Vlastník: Bratislavský samosprávny kraj

Plánované aktivity BSK:

1. Komplexná obnova NKP synagógy, novostavba infopavilónu a úprava areálu synagógy (prezentácia nálezov in situ)
2. Zriadenie regionálnej galérie a stálej expozície židovskej kultúry

Relevantné cieľové skupiny: obyvatelia mesta Senec, návštevníci mesta Senec a regiónu BSK

Výstupy projektu:

1. Zrekonštruovaná NKP synagóga, novostavba infopavilónu (prevádzkové zázemie synagógy, príp. administratívny priestor pre pobočku MOS Modra v Senci), upravený areál synagógy - prezentácia nálezov mikve in situ - priestor pre kultúrno-spoločenské aktivity
2. Regionálna galéria BSK ako priestor pre prezentáciu stredných a vysokých škôl umeleckého zamerania, expozícia židovskej kultúry

Rozpočet projektu:

Rekonštrukcia synagógy: 772 267,53 EUR

Novostavba infopavilónu, úprava areálu synagógy: 618 347,37 EUR

Ďalšie súvisiace výdavky:

Prevádzka regionálnej galérie: cca 100 000,- až 150 000,- EUR ročne

Spolufinancovanie BSK:

1. Rekonštrukcia NKP synagógy: 15% zo 772 267,53 EUR, t. j. 115 840,13 EUR
2. Novostavba infopavilónu, úprava areálu synagógy: 618 347,37 EUR
3. Regionálna galéria: cca 100 000,- až 150 000,- EUR ročne

Zdroj podpory: Finančný mechanizmus EHP - programová oblasť SK05: Zachovanie a revitalizácia kultúrneho a prírodného dedičstva a Podpora rozmanitosti v kultúre a umení v rámci európskeho kultúrneho dedičstva, rozpočet BSK, príp. príspevok vo forme dotácie od mesta Senec

Trvanie projektu:

Rekonštrukcia synagógy, novostavba infopavilónu, úprava areálu synagógy: cca 20 mesiacov (september 2014 - apríl 2016)

Zodpovedný za prípravu projektu: Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov

Príloha 1: Fotodokumentácia súčasného stavu

Príloha 2: Podporné stanoviská prikladané k žiadosti o NFP

1. Krajský pamiatkový úrad Bratislava
2. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
3. Slovenské národné múzeum – Múzeum Židovskej kultúry v Bratislave
4. Židovské komunitné múzeum
5. Mesto Senec
6. Regionálne združenie obcí Podunajskej oblasti
7. Mestské kultúrne stredisko – Mestské múzeum v Senci
8. Mestské kultúrne stredisko SENEČ
9. Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Alberta Molnára Szencziho
10. Gymnázium Antona Bernoláka, Senec
11. Škola úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru
12. Stredná umelecká škola scénického výtvarníctva
13. Vysoká škola výtvarných umení
14. Slovak Double Bass Club o. z.
15. Združenie detí a mládeže RADOSŤ
16. Miestny odbor Matice slovenskej v Senci
17. Maďarský Spoločenský a Kultúrny Zväz na Slovensku CSEMADOK
18. Bratislava Region Tourism